



Eesti Matkaliit

Eesti matkajuhtide 46. kokkutulek



23. - 24. november 2013

Sisukord

Korraldustoimkond	2
Kokkutuleku ajakava	3
Tervitus osavõtjatele	4
Matkade koondtabel 2013	5
Kategooriamatkad 2013. aastal	6
Eesti Meistrivõistlused jalgsi-mägimatkatehnikas	7
Hiina rattamatk 2013 oktoobris	8
Borneo - tempel mällu!	12
Kanada Quebeci rahvusparkides	17
Intervjuu Kalle Kiiraneniga	21
Harju Matkaklubi matkakursus	26
Täna 70 aastat tagasi	28
Matkajuhtide 45. kokkutulekust osavõtjate nimekiri	31
Matkajate ja matkategelaste juubeleid ning tähtpäevi 2014. aastal	33
In memoriam	34
Valik 2014. a matkaüritusi	35

Korraldustoimkond

Toimkonna vanem	Katrin Pärnpuu
Programmi koostajad	Ain Polma
	Tõnu Pihelgas
	Virge Kuris
Registreerimine, finantsid	Katrin Pärnpuu
	Antti Loks
Trükis	Katrin Pärnpuu
	Jüri Kõiv
Programmi juht	Guido Leibur
Nõu ja jõuga oli abiks	Andres Karu

Kokkutuleku ajakava

Laupäev, 24. november

09.00–10.00 Osavõtjate saabumine, registreerumine ja tervituskohv

10.00–10.10 Kokkutuleku avamine ja info töökorraldusest. *Katrin Pärnpuu*

10.10–10.40 Kokkuvõtte Eesti matkaradade võimalikest arengusuundadest, Eesti Maaülikooli diplomitöö Kontseptsioon “Hea Eesti Uus Matkarada” põhjal.

Tarmo Pilving. EMÜ magistrant, Kaks Hunti OÜ

10.40–11.10 Süstamatkad Põhja-Poolas.

Allan Liht. Seikluskliinik

11.10–11.40 RMK 627 km matkatee valmimise võlud ja valud.

Alar Sikk

11.40–12.00 *Kohvipaus*

12.00–13.15 Kõrgmäestikuhaigused (mäehaigus, kopsuturse, ajuturse jt).

Dr Ülo Kivistik. Põhja-Eesti Regionaalhaigla

13.15–14.00 *Lõunapaus*

14.00–14.40 Jalgrattal Almatõst Dušanbesse – üle Tjan-Šani ja Pamiiride, üksinda.

Villu Zirnsk, kolmeteistkümnendat aastat rattamatkaja

14.40–15.20 Mägironimispiirkond Bregaglia ja tõus Piz Badile põhjaseinal.

Andres Hiimäe. Alpiklubi Firn

15.20–16.30 *Kohvipaus jalasirutusega.*

16.30–17.45 Paneeldiskussioon: Kuidas tagada matkamise jätkusuutlikus noorte

hulgas? Osalevad Ingrid Kuligina (Alutaguse Matkaklubi), Üllar Põld (Saue

Noortekeskus), Andres Hiimäe (Alpiklubi Firn).

Juhib Andres Karu

17.45–18.25 Fan 2013. Mägimatk ja 2 tippu.

Kalle Kiiranen, Alpiklubi Firn

18.25–19.00 Teekond Kommunismile.

Üllar Põld. Matkamaailm

19.00–20.00 *Õhtusöök*

20.00–20.30 Läbi võimsa Kanada.

Teet Suurkivi

20.30–21.00 Ajaloolised matkad. Karjala veematkad: juuli 1977, III kat ning

juuli 1981, IV kat.

Lea Kuris

21.00–21.30 Aasta Matkaja ja Matkategelase kandidaatide esitamine.

Guido Leibur

21.30–22.00 Matkavarustuse oksjon

22.00 Aasta Matkaja ja Aasta Matkategelase väljakuulutamine.

22.15–... Peoõhtu muusikaga.

Pühapäev, 25. november

08.00–09.00 *Hommikusöök*

09.00–09.20 Õnnetusjuhtumite ülevaade.

Raivo Plumer. EML kutsekomisjon.

09.20–10.00 Kaks töötuba.

A: Kuidas koostada Google Maps'i ja Suunto AMBIT'i abil oma marsruut.

Tarmo Mere. MATKaSPORT OÜ

B: Õpi oma nutitelefoni tundma ja matkal kasutama.

Guido Leibur

10.00–10.30 Maailma kaunim mägimatkarada Korsika GR20.

Tõnu Pihelgas. Eesti Matkaliit

10.30–10.50 Rahvamatkade taaselustamine: Rongiga matkale.

Marilin Pehka. Sportland Eesti AS Kõrvemaa Matka- ja Suusakeskus

10.50–11.00 Tagasisideankeedid, lõpetamine

11.30–13.30 Päev jätkub EML volikoguga

Tervitus osavõtjatele

Me oleme jälle siin. Ja ehkki see „siin“ on igal aastal erinev, on see ometi paljude jaoks üks kindel koht, kuhu igal aastal või aeg-ajalt kohale tulla. Tulla, et kogeda, rääkida, vaadata, kuulata, arutada, sõlmida suhteid. Mõne jaoks on see päris esimene kord, mõne jaoks esimene üle paljude aastate. Nii me siin kohtume: eri põlvkonnad, erinevad inimesed. Ka matkates armastab üks rohkem vett, teine metsaradu, kolmas mägesid. Mõni peab olulisemaks lihtsalt kulgemist, mõni kohale jõudmist. Ühes oleme aga ühtemoodi: me kõik armastame seda vahetust, mida pakub oma silmaga nähtu. Me armastame üllatusi, mida pakub teel olek ja armastame seda elu, mis meist läbi voolab, kui end teadlikult selle tõmbetuultesse asetame.

Me tahame kuulda ja näha, mida teised on teinud. Kuulata sedagi, kus mõni hea sõber ilma meieta on käinud. Meenutada suurelt seinalt teistega koos pilte vaadates oma matka. Heita pilk teiste seltskondade toimetamistele, millest muidu ehk ei kuulekski.

Neid kes teevad ja käivad on ju palju. Tehakse suuri asju suure hulga huviliste silme all, aga tehakse ka päris omale. Nendest viimastest kuulevad ainult ehk paremad sõbrad. Mõlemat moodi on hea, ja on hea, kui need ühed ja teised omavahel kokku saavad ja muljeid vahetavad. On hea, kui õnnetusi ei juhtu ja ka sellele aitab muljete vahetamine kaasa – nii saame õppida ka teiste kogemustest. Vältida neid vigu, mida teised on enne meid teinud, saada teadlikumaks ohtudest, millest endal ehk aimugi ei olnud. Õnnis teadmatus on mingis mõttes ju mõnus, hoiab meeletu muretu, kuid võib ka saatuslikuks saada. Ennast peab oskama hoida. Hoidma peab ka teisi – nii neid, kes on meiega kaasas, kui neid, keda teel olles kohtame. Olgu see loom või inimene või mis tahes pisike looduse ime. Et see ime säiliks, tuleb seda imet osata üha uuesti imetleda ja imestada, siis on maailm me ümber kutsuv ja kirev.

Head kohtumist siis meile kõigile siin, just selles ajahetkes. Siin oma vanade ja uute sõpradega, omade ja võõraste, väikeste ja suurte imedega!

Eesti Matkaliidu juhatuse nimel

Virge Kuris

Matkade koondtabel 2013

Tabelis on andmed eraldi kategooriamatkade (ülemine rida) ja puhkepäevamatkade (alumine rida) kohta.

Matkaliik	Jalgsi/ räätsa	Suusa	Mägi/ alpinism	Vesi	Ratta	Auto	Kokku
Organisatsioon	gr os	gr os	gr os	gr os	gr os	gr os	gr os
EML	1 3 1 15			1 14 1 6			2 17 2 21
Alpikulubi Firm			1 6				1 6
Harju MK	3 27		1 10		2 3	2 7	3 17 5 30
Matkamaailm OÜ			1 6				1 6
Mägi EK			1 11				1 11
Perematkade Klubi				1 6			1 6
Puhka Aktiivselt OÜ	1 10		1 8	1 6			1 8 2 16
Põlva MK	4 26 3 20	1 10		1 5	2 17	2 14	10 72 3 20
Saaremaa MK	4 69				4 58		4 58 4 69
kategooriamatkad	5 29	1 10	5 41	3 25	6 75	4 21	24 201
puhkepäevamatkad	12 141			2 12	2 3		16 40

Tabeli koostas klubidelt laekunud info põhjal Jüri Kõiv

Kategooriamatkad 2013. aastal

Grupijuhhi nimi	klubi	liik	piirkond	r/a	osav.
Kalle Kiiranen	Firn	mägi/ alpinism	Pamiiri-Alai	IV	6
Raivo Plumer	Mägi EK	mägi	Nepaal, Khumbu piirkond	IV	11
Jüri Varik	Põlva MK	auto	Põhja - ja Kesk- Itaalia	III	10
Tõnu Pihelgas	EML	jalgsi	Korsika	III	3
Üllar Põld	Matkamaailm	mägi	Pamiir	III	6
Ain Polma	Puhka Aktiivselt	mägi	Kõrg-Atlase mäestik, Maroko	II	8
Jelena Pettai	Perematkade klubi	vee	Polaar Uural	II	6
Jüri Varik	Põlva MK	jalgsi	Lapimaa	II	8
Seido Suija	Põlva MK	auto	Norra	II	4
Ülo Kangur	Harju MK	auto/jalgsi	Kanada Quebeci provints	II	5
Guido Leibur	EML	vee	Soome	I	14
Jüri Varik	Põlva MK	jalgsi	Põlvamaa	I	5
Jüri Varik	Põlva MK	ratta	Eesti-Läti	I	11
Jüri Varik	Põlva MK	jalgsi	Peipsi ääerne	I	7
Jüri Varik	Põlva MK	jalgsi	Lääne Lätimaa	I	6
Kristel Turja	Saaremaa MK	ratta	Lääne-Iirimaa	I	17
Kristel Turja	Saaremaa MK	ratta	Sloveenia	I	13
Küllli Turja	Saaremaa MK	ratta	Sloveenia	I	12
Meelis Maidla	Põlva MK	suusa	Põhja-Eesti	I	10
Meelis Maidla	Põlva MK	vee	Emajõgi	I	5
Taivo Vasser	Põlva MK	ratta	Lõuna-Eesti	I	6
Teet Killo	Harju MK	auto	Soome	I	2
Ülle Rahula	Saaremaa MK	ratta	Hiiumaa	I	16
Ülo Kangur	Harju MK	mägi	Georgia\Gruusia	I	10

Tabeli koostas klubidelt laekunud info põhjal Jüri Kõiv

Eesti Meistrivõistlused jalgsi-mägimatkatehnikas

Eesti Meistrivõistlused jalgsi-mägimatkatehnikas toimusid 18.-19. mail Karula veskil. Võistluste eesmärk oli pakkuda matkahuvilistele võimalust kontrollida oma oskusi ja ettevalmistust ning välja selgitada parimad jalgsi- ja mägimatkatehnika valdajad.

Võistustele eelnes kokkusaamine Tallinnas, kus osalesid Toomas Holmberg, Heiki Erm, Raivo Plumer, Jüri Kõiv, Andres Hiiemäe, Katrin Pärnpuu ja Ain Polma. Jõuti järeldusele, et sel aastal tehakse juurde võistlusklasse ehk võistelda saab A, B ja noorte klassis. B ja noorte klasside eesmärk oli ärgitada rohkem matkajaid oma oskusi võistlustel proovile panema ning edaspidi alaga põhjalikumalt tegelema ning et võistlemine oleks jõukohane ka vähese kogemusega matka- ja mägedehuvilisele. Eelduseks oli baastehnikate valdamine.

A klassi trasside rajameister oli Andres Hiiemäe Alpiklubist Firn, kes oli sedapuhku mitu trassi ja hulga peamurdmist ette valmistanud.

B ja noorte klassi trasside rajameistrid olid Heiki Erm ja Raivo Plumer Mägiekspeditsioonide Klubist.

B klass esimesel aastal populaarseks ei osutunud. Võibolla kohutas pisut ka konkreetsete trassikirjelduste ja ülesannete kirjelduste puudumine. Nii B kui noorte klassi puhul oli eelnevalt teada vaid kasutatavate elementide loetelu.

Noortest oli kohal üks võistkond – NÜ Saturn. Noored olid alul pisut pettunud, et võistluseks ei läinud, kuid olid väga rahul ka pakutud lahendusega – nad said vaadata A klassi võistlust ning lisaks said nad juhendajate käe all võimaluse harjutada eri elemente.



Võistluste päevaks oli A klassi end kirja pannud kuus võistkonda. A klassis tuli sel korral läbida kolm trassi (situatsioonid, päästetööd ja alpinismitehnikad).

Pärast pikki ja keerulisi tunde võistlusrajal selgusid pühapäeval A klassis parimad.

I koht: Alpiklubi FIRN II (alias Firn harrastajad), Ursula Hiiemäe (kapten), Karmen Stimmer, Erik Jaaniso, Johan Kütt (kohad trassidel: situatsioonid 1 – pääste 2 – alpinismitehnikad 2).

II koht: JK Alpinismiklubi V, Meelis Luukas (kapten), Piret Värnomasing, Erkki Aadli, Lauri Ehrenpreis (2 – 4 – 1).

III koht: Alpiklubi FIRN I (alias Firn harjutajad), Merili Simmer (kapten), Gen Mandre, Priit Niibo, Juhani Almers (3,5 – 1 – 3).

Täname kõiki osalejaid ning suur tänu rajameistritele ja kohtunikele Toomas Holmbergile ja Priit Roodenile.

Täname võistluste toetajat MATKaSPORTi!

Katrin Pärnpuu

Hiina rattamatk 2013 oktoobris

Oktoobris asus Eestist Lõuna-Hiinasse Guilini teele 11 liikmeline ratturitegrupp. Olime ära 9.-23. oktoobril, sellest ratastel 8 päeva.

Eesmärgid matkarajoonis:

- Näha oma silmaga filmi „Avatar” Halleluuja mägede inspiratsiooniallikat
- Imetleda ainulaadseid karstimägesid, riisivälju ning templeid
- Nautida kohalikke roogi ning osaleda nende valmistamisel
- Rännata rattal mööda kõrvalteid, tasaseid jõeorge ning kauneid nõlvu
- Kogeda vahetult Hiina väikerahvaste värvikat elu-olu
- Ja kui juba nii kaugel olla, siis külastada mõnda Hiina suurlinna Pekingit, Shangaid või veeta pikemalt vaba aega samas matkarajoonis.

Rattasõit ja inspiratsioon

Nii poeedid kui maalikunstnikud on Lõuna-Hiina maastikust juba sajandeid inspiratsiooni ammutanud. Guangxi karstiaala mäed ja *danxia* vapustavad pinnavormid on aluseks James Cameroni filmi „Avatar” Halleluuja mägedele. Maastik on siin imeilus!

Meie matkateele jäänud Bajiaozhai looduskaitseala on kantud UNESCO maailmapärandi nimistusse. Selles piirkonnas leidub ainulaadset ning veidrat *danxia* pinnavormi, mis on omane vaid Hiinale. Seda iseloomustavad järsud punased liivakivikaljud, kohati lopsakas taimestik ning samas suisa paljad nõlvad. Sõidame nende kaunite kaljude vahel. Kiviseid nõlvu pääseb lähemalt uurima vaid jalgsi.

Tagasihoidlik ning traditsiooniline Hiina

Hiina tähendab paljude jaoks ülerahvastatuse ning hoogsa arengu võrdkuju, kuid see on vaid väike osa kogu tõest. Ka Guangxi's on miljonilinnad, aga sajanditagune elu ootab vaid tunnise autosõidu kaugusel. Sinna me oma rattamatkal suundusimegi. Tutvusime Hiinaga, kus 70% elanikkonnast elatub põllumajandusest (riisikasvatus, vesipühvlid, kanad ning sead) ning elab võluvates külates, mille hooned on ehitatud traditsiooniliselt puidust või mudatellistest ning kus inimesed on sõbralikud ja uudishimulikud.



Riisipõllud hämmastasid oma värvirohkusega. Neid oli tõesti kõikides värvides valgest-kuldkollaseni ja veesinisest- tumepruunini. Ikka sõltuvalt aastaajast ja riisi valmimisastmest. Kollased-rohelised olid valmiva riisi põllud, vee värvi sinakad aga need, mis olid koristatud ja seisisid vee all. Valged on nad siis, kui lumi maas. Osadel meie matkapäevadel kõrgemal mägedes domineeris hoopis pruunikas toon. Lihtsalt mägedes oli riisikoristus alles lõppenud. Mahajäänud riisitaimed põletati ja seetõttu oli ümbrus suitsuvines.

Maapiirkondade maastik ning väikerahvad

Riisipõllud, mis ulatuvad nii kaugele kui silm seletab! Sellel alal elavad Miao, Yao, Dong'i ja Zhuang'i etnilised vähemused. Igäühel neist on oma eristuv kultuur – igapäevases kasutuses olevad värvikirevad rahvarõivad, keel ning traditsioonid. Ka iidsetel teid ning mäenõlvu kaunistaval puitarhitektuuril nende hõimude kultuuris oma roll. Siia jääb ka küla, kus naistel on maailma pikimad juuksed.

Karstimäed



Väntasime läbi mitmekesise karstiaala ning sõitsime bambuspaadiga Li jõel, et kogu seda karstimägede ülevat ilu paremini tabada.

Valmista ise traditsioonilist Hiina toitu

Hiina rustikaalne „tagahoov” on parim paik, kust saada tõeline kogemus Hiina köögist ja kohalike delikatesside valmistamisest. Peale päevapikkust rattasõitu saime jälgida, kuidas meie võõrustajate käe läbi valmib tõeline Hiina toit. Soovi korral saad ka omal käel toiduvalmistamist proovida või siis lihtsalt klaasikese saket (riisivein) maitsta.

Füüsiline ettevalmistus

Iga aktiivne inimene saab sellel marsruudil hakkama – valida tuleb endale õige tempo. Meie esimesed 2 matkapäeva tegid keerulisemaks 30 kraadine kuumalaine ning lisaks tõusud lahtiste kividega mägiteel. Sõltuvalt maastikust läbisime päevas umbes 40-80 km. Suurem osa marsruudist kulgeb siiski kattega teedel – tõsi küll, enamus kattega teedest olid värsked ehitusobjektid. Hiinas kasutatakse tee-ehituseks betooni. Tihti oli näha, et pool teed oli betooniga valatud ning osa betoonteest alles kuivas niiskete kotimaterjalide katte all ja osa oli alles päris katteta. Betoonteed on vastupidavad, kuid vihma käes väga libedad.

Liikumine Hiinas

Nimetasime selle tegevuse kulgemiseks – ükskõik, kas ületad näiteks 7 realist autoteed või liigud mägedes – liikumine on pidev, ühtlane ja seisma jäämist ei toimu. Oli üsna

keeruline seda rakendada ülitiheda liiklusega autoteid ületades, kuid... just nii see kõik toimis. Ilma pidurdamisteta ja kasvõi vastasuuna liiklusrajal :)

Suurlinnad

Meie olime 6 inimesega Pekingis ja Chongqingis. Maailma tohutuimad pilvelõhkujad, mille vahel (näiteks 14 korruse kõrguselt) möödub kõõgiaknast metroorong. Üsna tavaline on mitmekorruseline (max lugemin 8) liikussõlm – autoteed, trammid, metrood jms.

Peking - Üle vaatamata ei jäänud ka turismilõksud – hiidpandad, keisri Suvepalee, Keelatud Linn, Suur Hiina Müür, Siiditurg, Pärliturg. Külastasime KungFu etendust (tõlkega inglise keelde). Ööbimiseks valisime LEO hosteli, mis asus just Keelatud Linna lähistel slummis. Seda ööbimiskohta võime julgesti soovitada (osati ka inglise keeles teenindada) – kaubandus ja igasugune tänavategevus käib varahommikust keskööni.

Olin Hiina külastamisest juba mitu aastat mõelnud. Meil avanes võimalus seda riiki tundma õppida nii mitmel moel – seal matkates ja ka pisut tänapäeva kultuuri kogedes. Soovitan julgelt sellist lähenemist igale matka- ja reisisellile.



Matkarühma juht Anneli Mere

Borneo - tempel mällu!

Tendi all, Borneo vihmametsa sügavuses, hakkab just vaikseks jääma, kui Mukhtar hakkab äkki naerma. Pöörab külge ja ütleb: “Te eestlased olete hullud! Normaalsed inimesed igatsevad Dubaisse ja Singapuri reisida, teie ronite vihmametsa. Mis teil viga on?”

Me tõesti ei tea mis meil viga on, aga Dubai konditsioneeritud “termiidilinnakule” eelistasime esimesel võimalusel vihmametsa pageda. Miks, seda oli Muhktarile, tumedanahalisele teejuhile, keeruline seletada.

Horisontaalne Everest

Meie neljaliikmeline grupp saabus Stockholmist üle Dubai Jakartasse ja reisis sealt kohaliku lennuga Kalimantan/Borneo saarele. Saarel ongi kaks nime - malai keeles Borneo (see on ka maailmas tuntum) ning indonesia keeles Kalimantan. Kalimantan/Borneo on suuruselt maailma kolmas saar Gröönimaa ja Uus-Guinea järel. Ühtlasi ainuke saar maailmas, mis jaguneb kolme riigi vahel. Need on Brunei, Malaysia ja Indoneesia ning meie külastame suurimat - Indoneesiale kuuluvat piirkonda. See on riigi rikkaim kant. Siin on kulda, teemante, kivisütt, metsa, laiuvad palmiõli istandused. Saarel elab 16 miljonit inimest.

Saabume eesmärgiga veeta siin 30 päeva ja leida üles saare looduse ning kultuuri pärlid. Teame eelnevalt, et see pole turismipiirkond, et siin on läbi põimunud erinevad religioonid, et teid on vähe ja kohalikud ei valda inglise keelt.

Oleme erineva taustaga - Valdek Udris on alpinist ja seljakotirändur, Peeter Luik on heliski instruktor ja freerider ning mina ja Christelle Tohva oleme matkajad.

Kuid ühes oleme samal meelel - et läbime marsruudi, mida Lonely Planet nimetab horisontaalseks Everestiks - Cross Borneo Trekkingu. Aastas läbib selle teekonna 10-15 inimest. Selleks, et saar idast-läände läbida, peame reisima 800 km mööda Mahakami jõe ülesvoolu, siis ületama jalgsi Mülleri mäed ning laskuma 2 päeva mööda Kapuase jõe allavoolu Putussibau linnani. See on esimene asustatud punkt vihmametsa poolt tulles, millel on maismaaühendus lääneranniku linnadega. Kuna valitseb ekvatoriaalne kliima, siis sajab iga päev tunnike-kaks vihma, seetõttu kuuluvad ka Mahakam (980 km) ja Kapuas (1143 km) maailma suurimate saarejõgede hulka.

Maandume niisiis idarannikul ja reisime Mahakami jõe suudmes paiknevasse Samarinda linna teejuhti hankima. Teejuht on elulise tähtsusega, sest Kalimantan mägismaa vihmametsades puuduvad rajad ning samuti puuduvad meil teadmised vihmametsas liikumisest ja sealsetest ohtudest.

Teejuhi (Mukhtari) me leiame ja lisaväärtusena lubab ta meid viia läbi Mahakami järvestiku - näidata ujuvkülade, kutai, banjari ja dayaki hõimude elu ning dayakkide tervendamisteremooniat.

Naljakas, aga ta annab garantii elamustele, mida Eestis loodusvaatlejale kunagi anda ei saaks - et näeme 100% loomi: ninaahve, madusid, makaake, mustahve, giboneid, sarvknokkasid, iguaane, musta orhideed.

Järgmistel päevadel liigumegi juba *cesil* (traditsiooniline pikk katusega paat millel “pikasabaline mootor” taga) läbi ajaloolise Kutai sultanaadi. Jälgime inimeste elu

Melitangi järve ujukülades ja Mahakami äärsetes vilinades, mille tänavad on raudpuust sillutisega. Vaatleme puukstel laisklevaid madusid, elame kaasa ninaahvide karja jõuetusele, näeme kaldale ronivaid iguaane ja puudel toituvaid makaake ning mustahve. Me ei näe Irrawaddy delfiine. Neid magevee imetajaid on jäänud alla 100. Ülemäärane paadi- ja laevaliiklus läbi nende elukohtade on liigi peaaegu hävitanud.

Vesi on madal ja olgugi et meie väike, kerge ces puudutab vaid õrnal veepinda, saame keset vihmametsa jõel tüüka otsa sõites paadile augu sisse. Päästame enda ja varustuse, ootame kuni paadimees põhja remondib. Kuid paat on nii rikutud, et suudab meid kuidagi ainult lähima dayaki külani toimetada.

Siin on hingematvalt ajalooline õhustik - peenelt tahutud puitskulptuurid puitpitsides pikkmaja (*longhouse*) ees. Päikeseloojang, õitsevad rododendronid ja kukelaul.

Järgmistel päevadel liigume veoauto kastis ja *cesis* sadu kilomeetreid ülesvoolu. Ühes asulas läheneme abordaažiga liinilaevale ja lennutame liikuvast paadist seljakotid ja iseendeid kahekorruselisele jõelaevale. Saame laevakogukonna liikmeks, magame kohalikega pead-jalad läbisegi põrandal, einestame koos nendega, jälgime õist elu jõel.

Kogemused ja tunded

Hiigelpargased toovad allavoolu maailma kvaliteetseimat sütt. Ronin laeva tüürikambrit uudistama. Pilkases pimeduses hoiab tüürimees rooli - ei gps-i, kajaloodi, raadiosidet - mitte midagi! Mees sõidab kogemuste ja tunde järgi. Ainult jõelooke läbimiseks süütab korraks prožektori, et kaldajoont näha ja edasi kulgeb teekond pimeduses. Pardal on u 200 inimest, mootorrattad ja eluskala. Mootoriruum paikneb avatult laeva tagaosas ja Nissani diisel tekitab kõrvulukustavat müra kogu laevas. Ometi kõik magavad. Ja kui Allah tahab, siis jõuame kõik Melaki linna!

Melakis on püha, mil moslemi palverändurid ohverdavad loomi tänuks õnnestunud palverännaku eest. Samuti on Mukhtar järgi kuulunud, et lähikonna dayaki külas on üks naine haigestunud ja õhtul toimub tervendustseremoonia. Ta püüab külavanemalt loa hankida, et saaksime tseremoonial osaleda.

Et Kalimantan pole turismisaar, on omad eelised - rändureid võetakse siin vastu veel külalistena ja oleme kogukondadesse oodatud. Siin veedetud aja jooksul oleme näinud ainult 2 valget inimest. Samas on ka väsitav külg - igauks tahab rääkida, või koos pilti teha, oma last sülle anda. Siin adume kui väsitav võib olla staari elu - pidevalt tähelepanu keskpunktis.

Loomade ohverdustalituse ajal peab aselinnapea auks tutvustada ennast ja oma peret Christellele. Kuna moslemi mees naist esimesena ei kõneta, siis peame seda küllalt veidraks ilminguks. Kuid väarikas härra on väga õhevil, kui saab rääkida inglilt ja tutvustada oma poegi ning kõnelda oma abikaasa uuest rasedusest ning aasta tagasi kogetud Euroopa reisist.

Avalik ohverdamine on verine, meile üsna harjumatu traditsioon, kuid nii tänavad palverändurid Allahhi, et on elusana Mekast tagasi. Igauks ohverdab vastavalt jõukusele - kes veise, kes kitse, kes kuke. Liha jagatakse vaestele, kes tavaliselt endale liha lubada ei saa.

Õhtul, pimedas sõidame dayaki külla tervendustseremooniale. Varjualuses on üles seatud palju lippe ja kangasiile, laest ripuvad lindid ja kaunistused. Paarkümmend inimest on kogunenud gongide ja trummidega tervendamises osalema.

Mängupõrgu ja meesnõiad

Siin majas on haigestunud naine ja tervendamisprotseduuril on huvitav taust. Selle hõimu kultuuri kuuluvad hasartmängud. Kuigi Indoneesias on hasartmängud keelatud, on sellele hõimule antud traditsiooni alalhoidmiseks eriluba. Kui keegi hõimus haigestub ja tal pole raha tervendamistseremooniade läbiviimiseks, siis ta küsib külavanemalt loa mängupõrgu avamiseks. Tema maale ehitatakse hiigeltelk ja kuuks ajaks rajatakse kaardipõrgu. Selle korraldab spetsiaalne "gambling boss".

Haige lubab tervenemise puhuks tappa härja ja tavaliselt võib tseremoonia kesta kuni kuu. Kui härg tapetakse, peab mängupõrgu ukсед sulgema. Siis ta kolib naaberkülla, kus keegi on samuti haigeks jäänud. Tervendatakse vähist kuni depressioonini. Viimane on eriti huvitav ja püsib uskumusel, et kas puust või tühjast majast vmt asub inimesesse paha vaim, kes teda kurnab. Tervendaja langeb trummimuusika ja laulmise kestel transsi. Nüüd hakkab tervendaja vaimudega võitlema ja ainult teiste tervendajate abil suudab ta transist välja tulla. Protseduuri korratakse igal õhtul 15-30 päeva vältel ja tseremoonia viivad läbi 4 meesnõida. Üllatuslikult saame meiega tervendaja puudutuste osaliseks.

Longbagunist muutub Mahakam madalaks ja kiirevooluliseks. Siin laevaliiklus katkeb, edasi algab teedeta vihmamets. Ülevalpool kärestikke on veel asulaid, kuid nende varustamine käib ainult jõge pidi. Kütus elektrigeneraatorite, paadimootorite jaoks, majatarbed ja muud kaubad viiakse riskantsel moel paatidega üles. Paadimehed on tõelised ässad, kes kütusetünnidega lastitud pikkpaadid läbi vahutavate kärestike üles suruvad. Paljas kõrvaltvaatamine on adrenaliin. Siin saab paadimees ainult üks kord eksida.

Meie istume 400 hj kiirpaati. See jõerakett liigub sirgetel kiirusega 55 km tunnis vastuvoolu. Astangulistest kärestikest üles pressib see võimsate Yamaha mootorite mõirates. Vesi paiskub üle pea ja 3 liikmelisel meeskonnal on vaja teha mootorite juures kiireid liigutusi, et vindid kividesse ei satuks. Sõit kestab terve päeva. Paaris kohas on vesi nii madal, et peame paadist väljuma ja kaldaid pidi liikuma. Siin kohtume kullapesijatega. Need on lihtsad, vaesed inimesed, kes puidust liudadega kullaliiva pesevad. Kullaliiv on tumehall puru. Jumal teab, kuidas nad seda vulkaanilisest liivast eristavad.

Vereimejad ja oranžid sokid

Seitsmendal rännakupäeval kell 10.00 oleme raja alguses. Varustus on meil üsna eripärane - matkatossud, jooksupüksid ja 2 paari oranže jalkasokke pealestikku. Sokid kaitsevad kaanide eest. Seljakotid kaaluvad 8-15 kg. Muhktari seljakott on umbes 35 kg, sest ta otsustas söögi ise kanda. See pole talle kerge.

Esimese 300 m peal saame juba kaanid külge. Need põrgulised kohe värisevad ootusihast. On 2 tüüpi kaane. Ühed passivad rohul ja põsastel, teised jalgrajal. Rohelistriibulise põõsakaani hammustus on päris kibe, kuid valu kestab lühikest aega. Mudakaani hammustust pole üldse tunda ja nii leiab Valdek rõõmsalt ühe paksukese

maast lehe pealt. Imetlemise käigus selgub, et vorst on ära kukkunud tema enda küljest. Jääb imemisjälj, mis veritseb pikalt, sest kaani antikoagulant ei lase verel hüübida.

Kaalume võistluse korraldamist, kellel imeb kaan kõige imelikumast kohast. No mul imeb kahe näpu vahelt ja kõhu pealt, Peetril kaenlaauku. Jalad ei lähegi enam arvesse. Nii me siis kõmbimegi roheline katuse all üles-alla läbi ojade. Katus on nii tihe, et valguskiired pääsevad läbi ainult ojasängides.

Puutüvedele, kividele ja juurtele ei tohi astuda- libe. Okstest ei tohi kinni võtta ning pead peab hoidma, okkad võivad olla kuni 5 cm pikkused. Kaugel hõiguvad gibonid. Raipehaisu peale leiame laibalille - hiiglasliku putuktoidulise taime, mis haisuga meelitab putukaid lõksu.

Lõunaks sööme kaasakeedetud riisi nuudlitega, konservkala ja krehvtist *sambalit* (kodukootud chillisegu). Ojast joome vett peale.

Õhtuks jõuame väiksele paradiisirannale. Puuhiiglased kummarduvad üle oja ja sammaldunud liaanid ripuvad justkui Tarzani filmis. Kohe ujuma! Muhktar paneb kaigastest, väänkasvudest ja tendist katusealuse püsti. Peagi tossab lõke ja saame suitsust teed ja loomulikult riisi, nuudleid ning kala.

Söödan kaldalt värvilisi kalu. Käelaba suurune liblikas planeerib mööda nagu lind. Õhtul välgutavad tulikärsed end liaanide kohal. Täiskuu särab lagipähe. Peeter mängib pimedasse öösse parmupilli. Loodame, et tuleb rahulik uni. Nädal otsa oleme mootorite müras maganud. Kuid võta näpust! Putukavõrgu alla roninuna käivitub 100 tsikaadi koor ja latvades huiklevad linnud.

Järgnevatel päevadel näitab vihmamets oma palet. See on tihedalt asustatud ökosüsteem ja inimesel, kui arengus hilisel tulijal pole siin nišši. Kõik imejad, hammustajad, pistjad, nõelajad, saavad meist tükikese. Kõige hullemad on agassid - imetillukesed, silmale pea nähtamatud kihulased. Need pääsevad läbi moskiitovõrgu ja liiguvad paljal kehaosal lainena edasi. Pärast sellist rünnakut jääb järel hullult sügelev, justkui pinde täis keha. Moskiitovõrgust pressivad end isegi kaanid läbi - saime öösel näost hammustada. Valdekut nõelas öösel mesilane silma. Mukhtar on alati väga mures, kui keegi laagri valgussõõrist lahkub - öösel tulevad mürgimaod jahile. Just selle pärast ehitavadki dayakid oma pikkmajad 3-6 m kõrgusele vihmametsast - et elada, kõrgemal, ohutumal tasandil ning jahti pidada ja kalastada maapinnal. Selline kahe tasandi vahel elamine on võimaldanud neil vihmametsas ellu jääda.

Roheline põrgu

Troopikas tõuseb päike 5.30 ja loojub 18.00. Iga päev algab äratusega kell 6.00, teeleminekuga kell 7.30 ja laagerdamisega kell 15.00. See on tähtis, sest peame ilmtingimata enne pimedust koha leidma, varjualuse püsti saama, lõkkepuud varuma, söögi ära tegema, pesema. Iga päev on mitmetunnised vihmavalingud, vahel kestab tugev vihmastu terve öö. Vahel on vihm kohe nii tugev, et rasked piisad löövad läbi tendi kanga. Vihm teeb murelikuks, sest veetaseme tõusu tõttu ei saaks me üle jõgede. Peale saju lõppu aurab mets ja meie ka. Õhutemperatuur on +27, +30 kraadi. Riided ja jalanõud ei kuiva, linad, milles magame, määrduvad ja niiskuvad. Kõik hakkab hapnema. Meenub maadeavastajate ütlus, et vihmamets on valgele mehele "roheline põrgu". No ja meie oleme siin olnud kõigest mõned päevad.

Kuid vihmametsa mustrid on imelised - kõik on harmooniline - tõeline inspiratsiooniallikas moekunstnikele. Silmame hiigelsuuri konni, paarimeetrise mao laipa, (Mukhtari jutu järgi on suurim tabatud püüton olnud 7 meetrine) hiiglaslikke kägistajapuid, mis on oma embuses surnuks kallistanud ja ära seedinud vihmametsa puuhiiglasi, sööme viinamarjasuuruseid "jõhvikaid" ja gibonite pillatud hapusid puuvilju.

Mülleri mäestiku ületame suuremate sündmusteta. Peatume korraks 2 aastat tagasi matkal hukkunud hollandlase haua juures ja jätkame mööda ligast järsakut laskumist. Kleepume puujuurte, rotangide ja kivinukkide külge. Oleme nüüd jõudnud üle Lääne Kalimantani piiri. Seega ka uude ajavööndisse. Keerame kellad tunni võrra edasi. Püüame tulemusteta GPS-i abil asukohta määrata, kuid mitme päeva jooksul pole lagedat maalappi, et sateliitidega ühendust saada. Laskumise lõpus jätame rituaalsele platsile mõned oma vanad esemed. Et vana halb jääks kõik seljataha ja uus tulevik oleks helge.

Ja see palve ei jää vastuseta. Ühel tõusul rebeneb Christelle käes liaan. Õnneks..., õnneks julgestame teda tagant ja 6-7 meetrine seljakotiga õhulend jääb olemata. Ka Mukhtar komistab ja kukub hiljem pea eest kallakust alla, kuid jääb terveks. Mis võiks grupile hullem olla, kui kaotada keset vihmametsa teejuht!?

Neljandal päeval jõuame piisavalt laia jõe äärde, et saime hakata võrguga kalastama. Nii oligi toidu soetamisel planeeritud. Konservid on otsas, jäänud on sambal, riis ja nuudlid. Ja toiduõli. Õhtusel püügil saadud kaladest teeb Mukhtar imemaitstva kalasupi. Kahjuks viib öine veetulv meie võrgu minema. Hommikul avastame, et mingi loom on peatsisse pandud toidunõud sisse vehkinud.

Rada on raske ja jõeületused üha riskantsemad. Tekib energianappus - riisi on küll piisaval, kuid õli ja sambaliga maitsestatud riis ei kata proteiinitarvet. Kuid oleme kiiremini liikunud, kui plaanis oli. Ka Mukhtar märgib, et hullud eestlased, kes ei kasuta kandjaid ja tassivad oma seljakotte ise, on sitked.

Kuuendal päeval märkame paljasjalgset, püssiga jahimeest. See on dayaki noormees, kes on kaaslastega vihmametsa jahile tulnud. Kolm päeva on nad tulutult saaki otsinud. Mehed on ühe jõe kaldale pisikese laagri üles seadnud ja kavatsevad nüüd mootorkanuuga lähima külani laskuda. Jalgsi on sinna päev minna. Kuigi oleme valmis ka jalgsi minema, veenab teejuht meid kohalikega koos vett pidi minema. Jääme nõusse ja saame auhinnatud viimaste aastate parima kärestikusõiduga. Need noored mehed on tõelised virtuoosid paadi juhtimises.

Õhtul naudime juba dayaki külalislahkust paadiomanike majas.

Sellele järgneb põrgulik 500 kilomeetrine autoteekond Putussibaust Pontianakki mere äärde. Edasised nädalad veedame Kalimantani pidi reisides, väikestel saartel puhates, sukeldudes ja kohalikke olusid tundma õppides. Kõik see on tore ja kaunis, kuid teekonnast läbi vihmametsa jääb kõige muu kõrval kustumatu mälestus - tempel mällu!

Levo Tohva

Kanada Quebeci rahvusparkides

23. augustil kl 18.18 alustame matka autoga Ottawa kodust. Peale tublit sõitu, mis jääb pimedada peale, jõuame kl 21.30 ühte väikelinna hotelli. Siin on tunda vana prantsuse aadlike stiili, Napoleoni aega. Veendume, et suurem osa elanikest räägib [prantsuse keelt](#), mis on ka provintsi ametlik keel. Siinne prantsuse keel on väga vana, pahatahtlikumad ütlevad, et puuraidurite keel! Meie prantsuse keele oskajal Sirjel on raske siinse administraatori jutust aru saada. Inglise keele oskajaid on provintsis vähe: Wikipedia andmeil räägib inglise keelt emakeelena ainult 7,8% inimestest.

24. augustil sõidame maanteel 138 edasi 130 km Ile d'Orlean saarele. Teeme saareringi 67 km ja selle lõpuosas teeme pikniku. Edasi jätkub meie tee Sainte Anne kanjoni. Mõnus ja emotsionaalne matk kanjonis teeb hea söögiisu, tuleb minna lähedalasuva St. Pauli väikelinna restorani sööma. Edasi sõidame Grands Jardins rahvusparki, kämpingusse Pied des Monts (tõlkes 'mäe jalamil'), vt veebis www.sepaq.com. Pimedas kl 21 jõuame telkimisalale.



Sööme Huthopia tüüpi puitlusega avaras telgi laua ääres. Siin on gaasipliit ja gaasigasoojendusahi, toidunõud jne. Elekter tuleb teenustemaja katusel paiknevatest päikesepatareidest. Toiduained palutakse viia tagasi autosse, sest on musta värvi suure karu oht! Telgid on metsas ja üksteisest paarikümne meetrise metsaribaga eraldatud. Gaasiahi kütab kahekordse riidega telgi meeldivalt soojaks! Isegi liiga soojaks, lülime peagi välja. Meenuvad külmad ööd veneaegsete telkide buržuika puuküttega.

25. augusti hommikul alustame tõusu kämpingu administraatori maja juurest Cygnes mäele, kuhu viib markeeritud rada. Siin kontrollib pargi töötaja meie nimesid: oleme

tõesti külastajate nimekirjas! Tugev rada viib pidevalt kõrgemale, vertikaali suunas umbes 500 m. 1 tund 45 minutit kulub meil tõusuks 980 m kõrgusele mäele. Palju on laudteid (taimede kaitseks) ja vaatekohti. Laskume tulnud teed mööda 1 tunniga. Ilus vaade järvele on väga ilus. Meenuvad Põhja- Soome tundrud. Rahvast on rajal palju, viidad ja info vaateplatvormidel on ainult prantsusekeelne. Kuid kõik tervitavad rõõmsalt: Bonjour! Eriti tore on kui meie väike Sipsu seda ütleb! Kämpingusse tagasi jõudes käime dušši all. Soe vesi on limiteeritud, müntide eest. Seejärel sööme oma telgi ees lõuna: makaronid singi ja viineritega. Naudime ümbritseva metsa vaikust ja rahu.



Õhtul teeme õues betoonalusel lõket ja grillime. Puid ostame ja korjame metsast. Viimast siiski ei lubata, sest tuldi ütlema, isegi, keelupaber kaasas.

26. augustil paaritunnine autosõit lõpeb praamisõiduga põiki üle St. Lawrence jõe fjordi. Auto jätame parklasse. Ja edasi liigume väikese laevaga vaalu vaatlema. Näeme valget Beluga vaala [whale] ja musta värvi kühmselgvaala [humpback]. Pikkus olevat 11-13 m, kaal 25-30 tonni. Näeme põhiliselt sukelduvate vaalade sabasid ja selja uimesid. Umbes 7500 sellist vaala ujuvad igal aastal Kariibidelt siia Põhja-Atlandile külmemattesse vetesse toituma. Kümnekond laeva ja kaatrit ajavad niiviisi vaalu taga manööverdades oskuslikult paremale ja vasakule. Ja vaaladele ilmselt meeldib meiega mängida. Peale vaalavaatlust sööme linnas St Huberti söögikohas, arve inimese kohta 25 \$.

Õhtuks jõuame Fjord-du-Saguenay rahvusparki Baie-Eternite kämpingusse, kus kl 20 on külustuskeskus juba suletud ja paberil pakutud telefonidel on automaatvastaja, prantsuse keeles. Kus on meie telk? Peale otsinguid leiame telgi, mis on meile juba tuntud Huthopia tüüpi, veidi vanem Kiire õhtusöök, kõik läheduses olevasse

pesumajja, toiduained jälle kurjade karude eest autosse. Ja magama tuttavatele laiadele madratsitele.

27. augustil sõidame autoga pargi külastuskeskusesse. Siit algab matkarada fjordi äärest mäkke 380 m kõrgusele. Edasi Jeesuse kuju (Sentier-de-la-Statue) juurde on veidi laskumist. Kokku 7 km ja 3-4 tundi käiku. Rada tõuseb suhteliselt järsult üles mäkke ja laskub umbes 180 m kõrgusele kujuni, mis on ka fjordi majakaks. Enne kuju on hütt – varjupaik, kus saab häda korral ööbida. Öhtul teeme oma telgi ees lõkkeõhtu.

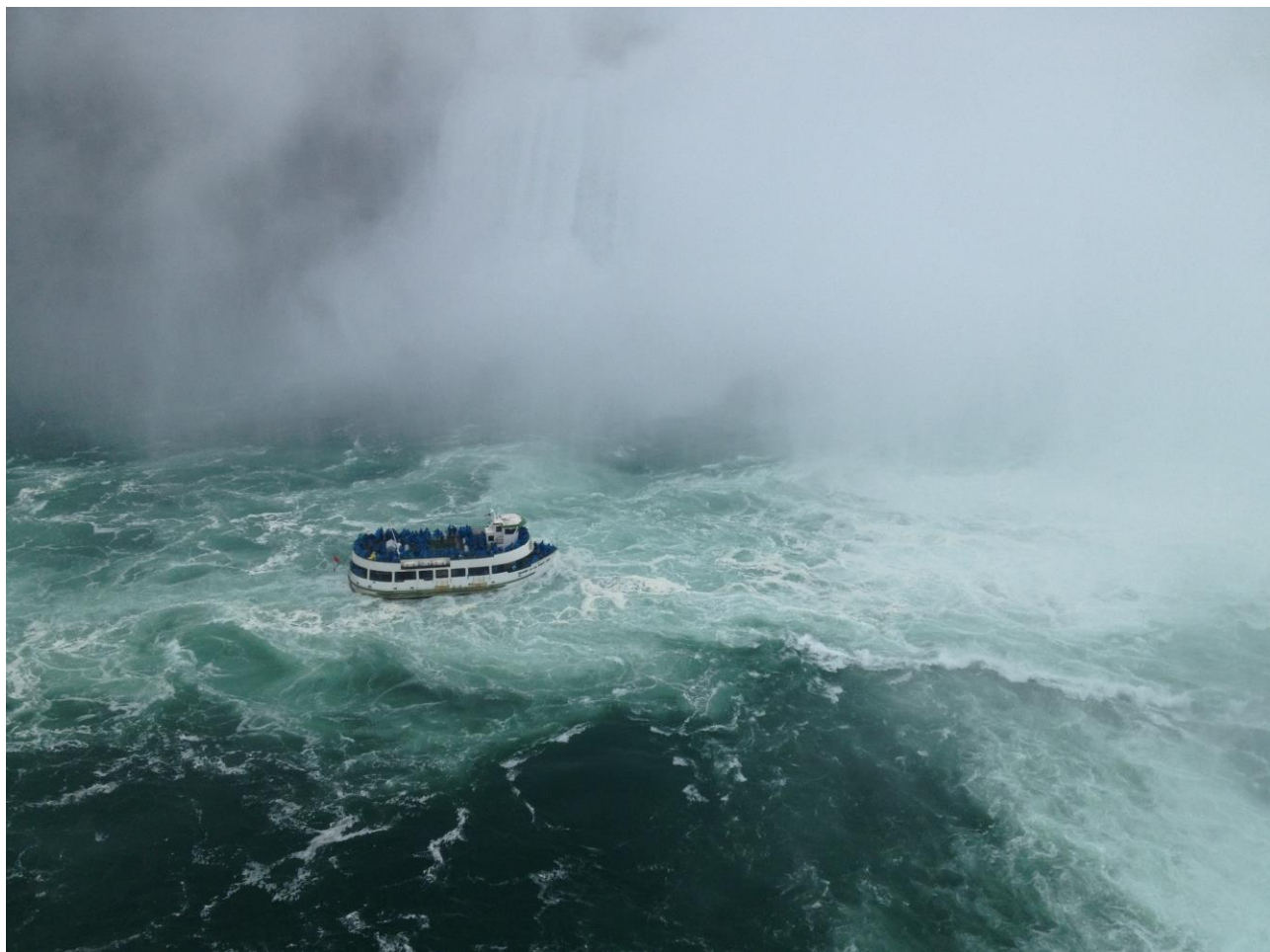
28. augustil on ilm hoovihmadega. Käime matkarajal, mis algab kämpingust meie telgi lähedal ja viib külastuskeskusesse. Raja pikkus on 4 km, tavaline sportlik rada. Läbime raja edasi-tagasi. Süüme lõunat, lõkkepuid tuleb osta, aga korjame siiski ka veidi metsakuiva (mis on küll keelatud). Peale lõunat jookseb Silver meie käidud rajad veelkord läbi ja Madli läheb Sipsuga külastuskeskusesse, basseini ujuma. Mehed käivad lähedal jões end karastamas.

29. augustil on meie viimane päev Baie-Eternite kämpingus. Jalutame ümbritsevas metsas, ujume veelkord jões ja naudime oma Huthopia telgi mõnusid. Siinsetes metsaga eraldatud telkimiskohtades saab ka oma telgiga ööbida. Kuid hinnad on üsna kallid.

30 augustil sõidame autoga Quebec'i linna Lowes Concorde hotelli. Sirjega käime katoliku kirikus missal (Notre-Dame-Basilica-Catedral). Seejärel käime Forti muuseumis inglaste ja prantslaste ajaloolise võitluse lühietendust vaatamas. Pilet täiskasvanule 8 \$ ja seenorile 6 \$. Vanalinnas ostame tänaval mõned pildid ja šoppame. Öhtul hotellis ujume ja käime saunas, väike basseini on sees ja väliterrassil, saun on vilets.

31. augustil sööme hotellis hommikueine ja kõnnime Quebeci linna kindluse vahtkonna vahetust vaatama. Edasi sõidame Montreali, linna, kus diplomaadid saavad tasuta parkida. Sööme eht-prantsuse pannkooke vahtrasiirupiga. Umbes 25 km enne Ottawat näeme oma tuttavat Calypso veekeskust. Siin käisime oma esimesel Kanada nädalal. Meelde jäävad on siinsed soojad pulbitsevad väliveed nimetusega 'Kongo jõe kallastel'. Palju on siin erinevaid kiirlaskumisi liutorudes ja 'hüppemägedelt. Küll kilealusel pea ees, kanuudega, suure parvega jne. Öhtuks jõuame Ottawa koju. Retk on lõppenud. Kokku 8 päevaga läbisime 2. raskusastme auto/ jalgsimatkal 2007 km. Matkal käisid Sirje, Madli, Silver, Sipsu ja allakirjutanu.

Ees on veel nädal aega Kanada suurimas linnas Torontos, mille kiire areng algas samuti üheksakümnendatel nagu Baltimaadel. Siin tahtis prantsuskeelne Quebeci provint Kanada iseseisvust. Tulemuseks oli, et raha voolas Quebeci Montrealist ingliskeelsesse Torontosse, kuhu kerkisid võimsad pilvelõhkujad, teletorn ja kokkuvõttes väga kaasaegne nüüd 5 miljoni elanikuga suurlinn.



Nägemiseni, Kanada.

Ülo Kangur

Intervjuu Kalle Kiiraneniga



Aprillikuus tähistas oma 60. sünnipäeva Kalle Kiiranen, kes on tuttav nii arvutite, füüsika, suusatamise kui ka matkamisega.

Sinu kohta võib lugeda, et matkamisega hakkasid tegelema Tartus mägiatkakoolis 26aastasena. Mis huvid Sul enne matkamist olid? Miks see ajalehes ilmunud info mägiatkakoolist Sind paelus?

Kalle Kiiranen (KK): Tegelikult olin isegi Eesti piires enne 1979. a suhteliselt vähe matkanud. Kuid looduses ikka viibisin, käisin koolipoisina päris palju kalal, põhiliselt Elva ümbruse järvedel-jõgedel. Olin paar aastat varem (1976) ülikooli lõpetanud ja suurem pinge oli kadunud. Ehk otsisin tookord ka uut seltskonda ja seiklusrikkamat puhkust. Tõsi, paar minu kursusekaaslast käisid ka õppimise ajal mägedes, kuid minul polnud tollal ilmselt mahti ja võimalusi. Mägiatkakooli kuulutusi ajalehes olin märganud ka varasematel aastatel, ilmselt küpses see plaan minus pikema aja vältel. Kusjuures kellegagi ma tookord nõu ei pidanud, lihtsalt läksin kohale.

Kes oli Sinu esimene õpetaja-juhendaja (matkaalal)? Kas temal või kellelgi teisel oli oluline roll, et Sa selle matkapisikuga nakatusid?

KK: Esimesed mägiatka-alased õpetused sain kindlasti Leonhard Matisenilt (1979, 1980, 1981, 1983), temaga käisime 80ndatel ka veematkadel. Hiljem olen õppinud juurde mitmetelt matkajuhtidelt – Heiki Erm (1985), Hannes Põllu (1986, 1990), Mart Kainel (2001), Valdo Kangur (1986, 2005). Raimond Tamming oli instruktor 1982. a Baksani turiaadil - mäletan, kuidas ta meile seal laskumistehnikat õpetas. Kindlasti on veel palju teisi, kellega suheldes on soov mägedesse minna ainult tugevnenud – Tõnis Kallejärv, Edgar Haavik, Ahti Olli, Tõivo Sarmet, Kalev Muru, Raivo Plumer, Ülo Kangur, Arvo Mürsepp, Ants Kask ja paljud teised.

Mul on oma esimene mägedes käik väga selgelt meeles. Millised emotsioonid ja mõtted Sul olid oma esimesel tõsisemal matkal Lääne-Kaukasuses (Gvandra)?

KK: Gvandra on klassikaliselt ilus mägiäärne, see loomulikult lummas ja andis motiivi ka edaspidi mägedesse minna. Tookord oli meil lihtne matk, mis mulle füüsiliselt ja tehniliselt pingutav ei olnud. Pigem on mul sellest matkast meeles inimesed ja nendega seotud naljakad ja vähem naljakad juhtumid. Näiteks läksin õhtul laagrist umbes 100 m kaugusele järve äärde vett tooma ja „valgus lülitati ootamatult välja“. Ei leidnud tükki aega tagasiteed laagrisse. Teine juhtum – üks grupiliige libastus

lihtsa koha peal ja kukkus järve. Ei midagi hullu, oli ainult läbimärg. Sai kuivad riided selga ja punnsuutäie piiritust, mille peale kippus laulma. Kolmas juhtum – olime juba rohelises ja tüdrukud olid leidnud tooreid kreeka pähkleid, pakkusid mulle maitsta. Pole iial midagi nii kibe-haput suhu pannud. Teistel oli aga nalja kui palju!

Sa oled ise öelnud, et oled matkanud nii jalgsi, jalgrattaga, suuskadega, vee peal kui vee all./... / Eriline nõrkus on ikka mägede vastu. Miks just mäed?

KK: Mäed on erilised oma monumentaalsuse, ootamatuste ja kliima mitmekesisusega. Minu jaoks on ka väga oluline, et oleme seal tsivilisatsioonist eraldatud (rahakoti võib panna seljakoti põhja) ning peame ise kõigega hakkama saama. Olen käinud ka lihtsamatel vee- ja rattamatkadel – ka vahva, kuid ainult mägedes on kõik need eespoolmainitud tingimused täidetud. Lugesin mõni aeg tagasi näiteks Uhhuduuri rattaseltskonna seiklustest – vahva, kuid ise ei tahaks igal õhtul kaubelda öömaja jne. Metsik loodus tõmbab enam.

Miks Sa ikka ja jälle lähed? On see uudishimu, puhkus, elustiil, soov ennast ületada, soov endale midagi tõestada? Või hoopis haigus, millest enam ei parane?

KK: Väljapakutud motiividest ehk kõige enam uudishimu. Teiseks – soov ennast ületada ja endale „midagi tõestada“. Puhkus oleks liiga „lahja“ sõna ja elustiil – ainult matkamist silmas pidades ehk liiga pretensioonikas, olen enamuse ajast ju tubane. Kui aga elustiili all mõelda üldse sportlikku eluviisi, siis ja – talvine suusatamine ja suvine matkamine täiendavad teineteist ju kenasti.

Mul on kooliajast meeles juhtum, kui joonistustunnis anti ülesanne joonistada paberile oma „unistus“. Olime pinginaabriga spordipoisid, tema joonistas pildi, kui ta ületab teivashüppes kõrguse. Mina aga joonistasin pildi, kus ma oma meeskonnaga sõuan mööda tundmatut jõge kusagil Lõuna-Ameerika džunglis, käänaku taga avanevad uued ja uued vaated. Mägedest ei osanud ma tollal midagi arvata. Ehk oleks pidanud sündima mõnisada aastat varem, kui Maa peal oli veel „valgeid laike“. Ehk nüüd matkates siis mängimegi läbi seda „maadeavastamist“. Hiljuti näiteks kuulsin, et meie 2010. a Svaneetia-retke teise osa (kus me ületasime suhteliselt lihtsa Svaneetia aheliku, mille kohta kirjeldused praktiliselt puudusid) kirjeldusest on isegi vene matkajad innustust ja infot saanud. Mis puutub kirjeldustesse, siis ehk on seal oma mõju ka minu füüsika-alasel taustal.

Võib ju küsida et miks ma tookord alpinistidega ei ühinenud, suhtlesin Firni klubi liikmetega ju ka 80ndatel tihedasti. Mulle oli tollal vastumeelne vene alpilaagrites valitsev sõjaväelaslik kord, samuti see, et eesmärgiks olid põhiliselt kategooriad, näiteks mindi „tegema 3A-d“, mitte niivõrd huvitavat marsruuti. Hiljem olen seda muidugi veidi kahetsenud – mägitehnikat oleks seal õppinud palju tõhusamalt, kui omaette tegutsedes.

Milline oma juhitud mägedeskäikudest on eriliselt meelde jäänud? Miks?

KK: Kui ikka vaja üks ja ainuke välja tuua, siis pakun välja just selle ebaõnnestunud matka Svaneetias 2007. a, mida „kroonis“ õnnetusjuhtum Vikiga. Tookord tuli mul esmakordselt välist abi kutsuda ja nii ma ka tegin. Umbes 20 meest jätsid pühapäeva õhtul oma toimetamised ja tõttasid meile appi. Mul jäi tollal svaanide ees hinge

võlatunne. Kirjutasin lausa meie presidendikantseleisse, et ka ametlikult tunnustada ja tänada sealse piirivalve ülemat ja teisi, kes tookord abi organiseerisid. Ei vastatud, kuid kui 2008. a Vene-Gruusia sõja ajal meie president sõitis koos teistega Tbilisi grusiine toetama, oli mul ütlemata hea meel ja nagu vabanesin mingist süükoormast. Teine meeldejääv asi - tookord sõitsime Eesti Saatkonna asjuri Harry Lahtheina soovitusel just Kutaisi ja Vikit opereeriti sealses haiglas. Kohtusime seal kohaliku arsti Leon Dzotsenidzega (tema küll ei opereerinud), kes oli samal ajal kui mina füüsikat õppisin, õppinud Tartu Ülikoolis arstiteadust ja oskab kenasti eesti keelt. Leon näitas tookord meile Kutaisi ümbrust ja kostitas ehtgruusia külalislahkusega. Oleme siinamaani suhelnud – nii Skypes kui ka vahetult - Leon käib tihti Eestis.

Kas käidud paikadest on mõni koht või piirkond eriti südamelähedane? Kui jah, siis miks?

KK: See minu jaoks eriline koht on tõesti olemas – see on Svaneetias, Adishi jäämuru jalamil.

Pikematel matkadel tuleb tavaliselt ette ka raskeid hetki. Kas vahel on nii raske ka olnud, et oled mõelnud, et see oli viimane kord?

KK: Ei, seda mõtet pole mul kunagi tulnud. Ausalt.

1982 olid Sa grupijuht Kaukasuse (Baksan) matkal. Grupis oli 3 meest ja 9 naist! See pole just kuigi tavaline. Kas see matk on kuidagi eriliselt meeles? Kuidas naised mägedes üldse hakkama saavad?

KK: Tõllal oli matkamises kõrgaeg – kevadisesse mägiatkakooli tuli sadu inimesi, grupijuhtidest oli puudu. Eks sai siis ise see vastutus enda peale võetud. Mäletan, et esmalt oli küll veidi ebakindel ja kõhe, kuid palju aitasid kaasa põhimatkale eelnevad õppused turiaadi baaslaagris. Naised saavad mägedes reeglina kenasti hakkama, on grupis nõ „tasakaalustavaks ja siduvaks jõuks“. Sõltub muidugi matka raskusest, see 1982. a matk oli ju lihtne ja meie grupis oli koos isaga ju lausa 13-aastane tüdruk. 1985. a Kirgiisia turiaadi ajal kohtusime ühe grupiga Eestist, kus ainult juht (Tõnu Keskküla) oli meesterahvas, ülejäänud olid naised. Keerukamatel matkadel on muidugi meeste ülekaal, üks naised on reeglina füüsiliselt ikka nõrgemad.

Isegi hea planeerimise jm juures on asjade käik vahel selline, et kõik, mis planeeritud ei õnnestu. Kas on mõni matk, mis on eriliselt südamel (kus kõik ei läinud nii, nagu soovisid)?

KK: Tegelikult oli mul olnud lausa 3 matka järjest, mida saatsid ebaõnnestumised:

- 2003. a Bezengis – firma vedas sõidupiletite osas alt. Suhteliselt matka alguses libises üks grupiliige jäisel lumenõlval vastu kaljut (õnneks midagi hullu ei juhtunud). Loobusime edaspidi mitmetest varasematest plaanidest, sh. tõusust Ljalveri ja Gestola tippu. Ehk oli see isegi hea - seltskond tervikuna polnud selleks valmis ja ka ilm läks tormiseks.
- 2005. a Alpides – üks grupiliige kukkus Geanti liustikul, vahetult enne Midi kuru jäälõhesse – õnneks olime seongus ja midagi halba ei juhtunud, see oli nõ. õppuse eest. Lisaks oskasin enne ka valesti minna. Tagantjärele olid need

liikumise kiirust pidurdavad juhtumid ehk meie õnneks, sest varsti peale seda tuli Taculi mäenõlvalt (kuhu meil oli plaanis tõusta) alla hiigellaviin, mis mattis enda alla ühe Briti grupi. Meil oli just plaan sealt üles liikuda. Sellegipoolest tõusime me sealtsamast nõlvast üles järgmisel hommikul ja Mt. Blanci traavers õnnestus kenasti.

- 2007. a Svaneetias oli ridamisi ebaõnnestumisi – priimused ütlesid üles, mägedest väljumisel „Tsanneri väravate“ kaudu kukkus üks matkakaaslane tõsiselt, sai põrutada ja murdis käeluud.

Tegelikult on saatus mind säästnud, tagantjärele tundub mõnikord, et nagu kaitseingli käsi on mõnikord mängus olnud. Kuid see arusaam võib olla samalaadne [antroopsuse printsiibiga](#), mis lihtsustatult kõlab – „maailm on selline, et temas saab olla vaatleja“. Sest need, keda pole säästetud, on kas hukkunud või siis hirmutava kogemuse tõttu matkamisest loobunud ja sel teemal sõna ei võta. Minu suhtumist mägedesse peegeldab ehk järelehüüe Evale, kes hukkus 2008. a Alpides: <http://www.firn.ee/show.php?id=186>

Hea matka õnnestumiseks on palju eeldusi. Üks on inimesed. Kui vaadata Sinu juhitud grupe, siis paljud nimed korduvad, st et on Sinuga sageli käinud, aga mõned nimed ka varieeruvad. Kuidas Sa valid neid inimesi, kellega koos oled valmis mägedesse minema? Milline peab see inimene olema, kellega oled nõus minema?

KK: Ma olen tegelenud põhiliselt isetegevusliku sportliku matkamisega, mille õnnestumisse peaksid kõik liikmed oma aega ja energiat panustama, nii enne matka kui matka ajal. Inimene peaks olema valmis enne matka kasvõi mõnigi kord leidma aega kokku saada, tuletamaks meelde vanu tehnilisi oskusi, õppima uusi juurde. Teiseks peaks tal olema piisavalt vastupidavust, vastasel korral tekivad pinged just erineva liikumiskiiruse osas. Ma tean, et paljud ei julge minuga tulla, ehk just viimasel põhjusel. Kolmandaks pean inimest usaldama, ta ei tohiks matkal käituda isepäiselt („boheemlaslikult“), näiteks kuhugi kaduda teisi informeerimata jne. Samas ei pea ma ka õigeks kogu aeg pinges olemist ja lihtsates kohtades „ülejulgestamist“ – inimene ei suuda nangunii kogu aeg valvel olla, tähelepanu hajub ja olulisel hetkel ei oldagi valmis. Ehk olen viimasel ajal õppinud ka ise rohkem teiste inimestega arvestama, vajadusel tegema kompromisse. Ma vähemalt loodan nii.

Minu käest on küsitud, et kuidas sa näiteks lepid sellega, et riided saavad matkal märjaks. Võrreldes meie tavaeluga, tuleb matkadel mitmeid ebamugavusi ette (nt külm, märjad riided, magamatus). Kuigi sa lähed ikka ja jälle, siis kas tegelikult on midagi sellist, mis Sulle ei meeldi ja millega on natuke raskem hakkama saada?

KK: Külm, märjad riided jne. on mägimatka loomulik osa, selleks oleme moraalselt valmis, see käib asju juurde. Ehk kõige ebameeldivamad on olnud kerged (rasketega ju ei saaks minna!) terviserikked, näiteks peaaegu kogu matka vältel kestev nohu või kurguvalu.

Kas matkamine on Sind kui inimest muutnud? Kas aastate jooksul kogetu ja nähtu on Sind kuidagi mõjutanud?

KK: Kindlasti on muutnud, ise arvan et olen muutunud enesekindlamaks, matka juhtimine on andnud organiseerimiskogemust ja otsustamisjulgust. Piirkonnaga tutvumine ja kohtumised kohalikega on kindlasti avardanud maailmapilti ja andnud juurde uusi teadmisi. Kuid ehk oskavad sellele küsimusele paremini vastata inimesed, kes mind pikema aja vältel on tundnud.

Kas on unistuste mägi või piirkond, kuhu tahaks veel minna?

KK: Üheksakümnendate alguses planeerisin rasket mägiturka Pamiiris Beleuli ja Taga-Alai ahelikel. Kuid tollal olid nii seal kui ka meil segased ja ebakindlad ajad, ei leidnud ka kaaslast. Viimasel matkal tuli ühe grupiliikmega juttu ajades mõte minna Lõuna-Ameerikasse Andidesse. Näis, see vajab ettevalmistust ja enam ressursse.

Sa oled inimesed jaganud kolmeks:

- kes pole kunagi matkamas käinud ja ei lähegi (aga on muidu toredad inimesed)
- kes on üks kord käinud ja enam kunagi ei lähe (kas siis tervis ei luba või tegelevad edaspidi vabal ajal millegi muuga)
- kes üks kord on käinud ja enam sellest lahti ei saagi (Kohtla-Järve matkaguru Enn Käiss on algajaid korduvalt hoiatanud et "...laske jalga enne kui on hilja, rikute oma noore elu ära!").

Oled ka öelnud, et kuulud ise nende hulka, kes käinud ja sellest (matkapisikust) enam lahti ei saagi. Mis Sa ütleksid neile, kes pole kunagi käinud ja ei lähegi, millest nad Sinu meelest on ilma jäänud ja mida nad on võitnud?

KK: Need inimesed on kindlasti ilma jäänud VÄGA huvitavast kogemusest. Aga kindlasti on veel enam huvitavaid kogemusi, milledest mina ja ehk teisedki matkajad ilma oleme jäänud. Näiteks ilmselt ei saa ma selles elus vist enam kosmonaudiks või muusikuks.

Küsimused küsis Katrin Pärnpuu

Harju Matkaklubi matkakursus

Head matkahuvilised, Harju Matkaklubi pakub Sulle regulaarset matkaõpet ka eeloleval sügis-talvel-kevad. Parim võimalus on paar korda kuus käia Tallinnas Pärnu mnt 67a (vanas ajakirjandusmajas). Kui see pole võimalik, siis võib osaleda enda valitud teooria seminaridel ja praktilistel õppustel. Veel on võimalus omandada teooria iseseisvalt õppematerjalide järgi ja Skype vahendusel.

Õppematkadena on kavas 2014 suvel matk Hispaania Püreneeses ja jalgrattamatk Bulgaarias. Täpsemalt vt veebis www.matk.ee.

Harju Matkaklubi matkakursuse 2013/2014 kalenderplaani

Seminarid

Kuupäev	Teema	Lektor
31.10.13 kl 17.30	Eesti Matkaliidu ja Harju Matkaklubi tegevuse tutvustamine. Matkamine ja turism. Matkareisid, matkarajad ja jalgrattateed.	Tõnis Puss
kl 19.00	Matkarajoonid matkaliikide lõikes	Ülo Kangur
14.11.13 kl 17.30	Sportlike matkade klassifikatsioon ja selle rakendusjuhised. Klassifitseeritud kurude raskusastmed ja iseloomustus	Raivo Plumer
kl 19.00	Looduskaitse. Looduses viibimise kultuur. Teadmisi meteoroloogiast. Vaatlusi matkal	Ülo Kangur
5.12.13 kl 17.30	Matka ettevalmistamine ja läbiviimine, matka dokumendid	Tõnis Puss
kl 19.00	Julgestus ja enesejulgestus. Grupijulgestus üheaegsel ja vaheldumisi liikumisel. Vajalikud sõlmed	Ülo Kangur
19.12.13 kl 17.30	Looduslikud takistused ja pinnareljeefi elemendid.	Ülo Kangur
kl 19.00	Psühholoogilised probleemid matkagrupis	Anneli Mere, OÜ Matkasport
9.01.14 kl 17.30	Liikumine ja julgestus liustikel	Raivo Plumer
kl 19.00	Ohud matkal ja nende vältimine. Matkataktika	Ülo Kangur
23.01.14 kl 17.30	Jõgede läbimine ja ületamine	Ülo Kangur
kl 19.00	Matkavarustus ja selle kasutamine. Isiklik ja grupi varustus.	Tõnis Puss
6.02.14 kl 17.30	Telkimine ja toitumine matkal. Gaasipriimuste kasutamine	Tõnis Puss

kl 19.00	Liikumine ja julgestus jää- ja lumenõlvadel	Ülo Kangur
20.02.14 kl 17.30	Topograafia ja orienteerumine matkal. Kompassi ja GPS-i kasutamine	Ülo Kangur
kl 19.00	Terviseprobleemid matkal. Matkaapteegi komplekteerimine.	Rutt Mäeots, arst-anestesioloog
6.03.14 kl 17.30	Matkajate füüsiline ettevalmistus. Matkatehnika võistlused	Tõnis Puss
kl. 19.00	Päästetööd matkal. Päästeteenistused	Ülo Kangur
20.03.14 kl 17.30	Liikumistehnika rohu- ja rusunõlvadel	Ülo Kangur
kl 19.00	Liikumine ja julgestus kaljudel.	Raivo Plumer
6.04.14 kl 11.00	Eksamitest Pirita spordikeskuses	juhendajad



Praktilised õppused:

- 1) Jää- ja lumeõppused pühapäeval 16. märtsil 2014 kl 11 Rannamõisas;
- 2) Arvestus ja orienteerumise õppus pühapäeval 6. aprillil 2014 kl 11 Pirita spordikeskus ja Kloostrimetsas;
- 3) Kõietöö, rohunõlva ja jõe õppus Kadrioru Hundikuristikus pühapäeval 11. mail 2014 kl 10.
- 4) Kalju- ja rusunõlva õppus pühapäeval 25. mail 2014 kl 10 Astangul.

Ülo Kangur

Täna 70 aastat tagasi

1943. aasta 9. märtsi õhtust keskööni toimunud nõukogude lennukite pommirünnaku tulemusena muutus varemeteks osa Tallinna kesklinnast. Hävinenud oli ligi 40% elamispinnast. Hommikul varavalgest veeresid jalgrattad, aiakärud ja lapsevankrid kraamiga koormatuna linnast välja maale. Maale Laulasmaale, sõja jalust ära pagesid ka meie tänaste tegelaste pered. Ega elu toimunu pärast seisma jäänud.

See lugu on kolme 14-16 aastase poisi jalgsimatkast Lääne- ja Harjumaal 1943. aasta suvel marsruudil Haapsalu-Ridala-Martna-Kullamaa-Risti-Padise-Klooga-Laulasmaa. Päevik on kirjutatud 6x10 cm suuruste lehtedega märkmikku ja kui see täis sai, siis pisut suurematele pruuni pakkimispaperi lehekestele ja on tänaseni alles.

Esitan lühikeste lõikudena selle päeviku huvitavamad andmed käidud ja nähtust kohtadest, killukesi erakordsetest olukordadest. Päevikus on püütud kirjeldada loodust ja matkameeleolu, näidata sõjaaegset elu-olu ja kuidas sellega toime tulli. Kirjaviisi kasutatud terminid ja väljendid on muutmata.

Rühma kuulusid lisaks minule klassivend Helmut Rosenwald, hilisem muusik ja helilooja ning tema vend, minust aasta vanem Valdur, grupijuht. Kõik Tallinna Gustav Adolphi Gümnaasiumi õpilased.

Väljavõtted päevikust

Alustasime matka Läänemaale reedel, 25. juunil. Juba lõuna ajal hakkas sadama ja kui metsarada pidi lähemasse raudteejaama Kloogale jõudsi, olime läbimärjad. Pöörasime Kloogal otsa ümber ja tulime koju tagasi. Teise katse tegime nädal hiljem.

2. juuli. Rõhumõõtja tõuseb lootusäratavalt. Juba enne kella 11 tulin töölt /Sõja ajal pidi iga 15-aastane või vanem koolipoiss üks kuu suvest maal tööd tegema ning ma olin Lohusalus ühes talus sulaseks.) koju ja hakkasin korraldama oma matkatarbeid.

Kui hakkasime kolmekesi liikuma, paistis päike, taevas olid vahused rünkpilved. Olime ülevas meeleolus. Ilma vahejuhtumusteta saime piletid Keilasse ja istusime esimesse vagunisse. Keilas oli meil Haapsalu rongi väljumiseni veel pool tundi aega. Käisime kolmekesi jaamas "limkat" joomas. Piletid Haapsaluni maksid á 2 riigimarka (okupatsiooniaegne rahaühik).

Kuna klassivagunid, st reisivagunid olid täis, läksime rongi lõppu ja hüppasime madalasse liivaveo-vagunisse. Meeleolul polnud viga, kuigi tuul tõmbas kõvasti. Vasalemmas kavatsesime veel tahapoole kolida. Rong hakkas liikuma ja pidime peaaegu maha jääma. Rong aga manööverdas ainult ja me jõudsi minna vagunisse, kuhu tahtsi. Siis andis vedur pika vile ja hakkas liikuma. Vagun, kus meie olime, jäi aga paigale – olime lahtihaagitud. Olime maha jäänud ja vaatasime ringi, et kuhu laagrisse jääda. Rong sõitis ainult semaforini ja tuli jälle tagasi ja meie ronisi jälle peale, seekord reisivagunisse.

Pärast Riisiperet hakkasime magamisasemeid korraldama. Oli jahedavõitu õhtu ja tegime sooja sellega, et jooksi võidu 10 korda vagunis edasi-tagasi. Magamisest meil midagi välja ei tulnud. Nii möödus esimene kesköö. Haapsallu jõudsi vastu hommikut, kell kaks. Vaatasime väljas vähe ümber ja leidsime, et jaama ees seisva rongi härjavagun oleks kõige sobivam. Kobisimegi kaubakasse, tõmbasime pöranda suurest prahist puhtaks ja heitsime magama.

Haapsalus. Hommik oli jahe. Uitasime ringi ja läksime lossivaremetesse. Tõusime lagununud treppi pidi torni. Sealt oli hea vaade üle linna. Vaatasime kompassi ja oma imestuseks avastasime, et seal kus meie arvates pidi lõuna olema, oli põhi.

Viisime pambud ühe tuttava juurde. Sealt edasi aafrika põhjaranda pesema, ujuma. Sööklasse minnes leidsin ukse eest ühepennise ja meil vedas. Saime igaüks kaks taldrikut suppi. Tuttavate juures saime hoovi peale kuuri hea toa suurusega 2 x 2,2 m. Voodi oli aga kitsas, kolmele 91 cm.

4. juuli. Esimene matkapäev. Vaatame siis ka, mis varustus ja riietus meil kaasas oli. Pintsak, pikad ja lühikesed püksid, paar pluusi, kaks paari sokke. Seljakotis sõduri tekk, käterätik.

Pisiasjad: seep, veepudel, hambahari, nuga, lusikas, niit, nõel, märkmik, teede kaart, toos tikke, küünal, kruus.

Vahetuskaup toidu saamiseks: 6 pakki riidevärvi, ühed sukakummid, üle 2 m kummi, sahariini, 4 pakki suitsu.

Ilm oli tuuline ja pilves, kuid õnneks vihma ei sadanud. Tee ääres kasvas segamets. Tee lühendamiseks läksime läbi metsa, kuid sellega ei võitnud me sammugi, aga selle eest saime natuke maasikaid ja mustikaid süüa.

Ridalas vaatasime Eesti vanimat kirikut, ehitatud umbes 1230-40. Astusime sisse. Peeti jutlust. Kuulasime jumalateenistuse lõpuni ja pool üks läksime edasi.

Kilomeeter maad kirikust edasi kauplesin talust mune ja mõned keedetud kartulid. Need praadisime koos munadega ja saime kõhud täis. Perenaine küsis 3 marka. Ma andsin talle veel ühe paki sinist värvi.

Täis kõhuga oli halb käia, sellepärast läksime ühe poolelijäänud maja lakka, seal oli ka heina. Kohe hakkas ka sadama ja nii pidime jääma sinna ööbima.

Ärkasime pool kuus. Tegime visandi majast, võtsime jalad lahti ja hakkasime paljajalu Martna poole astuma. Varsti paistis kiriku torn. Tegime tast väikese visandi, lugesime mälestustahvlilt Vabadus- ja ilmasõjas langenute nimesid.

Kullamaa poole pidime jälle vihmavarju minema. Pikk tee veel ees.



Õhtu oli käes. Pool 9 jõudsime Kullamaa kiriku juurde.

Tegime kummarduse Vabadussõjas langenute mälestussamba ees. Käisime kõrvalasuva muinaslinna mäel.

Vähe maad eemal saime tallu öömajale. Anti kaks tekki ja üks present ja juhutati toa peale magama.

Kolmas matkapäev. Koluvere lossi ümbrus oli kena. Väikesest ojast paisutatud järves ujusid luigid, kasvas hulgaliselt vesiroose. Meil lubati torni minna. Üldiselt oli 17. saj ehitatud loss hästi säilinud. Nägime ka kasvandikke, 10-18 a poisse, kõigil pead nulliga paljaks aetud.

Risti, Virtsu, Märjamaa teeristile jäime arupidama ning km postile kleebitud sõjaväe komandandi käsku lugema. Üks talumees, kes hobusega mööda sõitis, küsis, mis mehed oleme. Kas läheme Märjamaale mobilisatsiooni punkti või hoopis metsa. Kaks naist tulid poest ja pidasid meid kinomeesteks ja tahtsid teada, millal kino filmi näitama tuleme.

Enne Ristit käis Valdur kahes talus sees, aga ei saanud midagi, sest raudtee on seal ainult 2 km kaugusel ja linlased ostavad talud tühjaks.

Piirsalus oli maantee ääres lihtsa välimusega ja lihtsate pinkidega, ilma altarita ning ilustusteta 1863 ehitatud kirik. Peale 10 kilomeetrit saime vahetuskauba eest natuke piima, mune ja kartuleid. Hakkasime laagripika otsima. Leidsime sobiva koha maanteest eemal karjamaal. Tegime lõkke ja süüa. Kõhud täis, tuli telgi ehitamine. Helmut tõi suuremad latid, mina ja Valdur kuuseoksi. Enne kella 23 saime telgi valmis.

7.-8. juuli 1943. Pikem maantee etapp Kuivajõe kandist Padisele ja edasi Vasalemma heinamaadele. Padise kloostri varemete vahel pidasime pikema puhkuse. Öölaagrisse jäime Vasalemmast Keila poole, heinamaale põldheina rõugu alla. Kui see päev oli päikeseline ja palav, siis viimasel päeval Kloogale ja koju Laulasmaale saatis meid pidevalt sadu.

Nii lõppes meie kolme 14-16 aastase poisi matk Läänemaale. Seitsme päevaga käidi maha 150 kilomeetrit.

Raimond Tamming

Matkajuhtide 45. kokkutulekust osavõtjate nimekiri

	<i>Osaleja nimi</i>	<i>Organisatsioon</i>
1	Aare Kuusemets	
2	Aime Mikkelsaar	
3	Ain Polma	Puhka Aktiivselt OÜ
4	Aivar Allik	Tallinna Matkaklubi
5	Alar Süda	Alutaguse Matkaklubi
6	Andres Kaju	Icebreaker Eesti
7	Andres Karu	Ema on sul matkaklubi
8	Annereet Paats	Tartu Kutsehariduskeskus
9	Anton Palubinskas	
10	Anu Raja	MATKaSPORT OÜ
11	Argo Mere	MATKaSPORT OÜ
12	Arne Biedermann	Tallinna Matkaklubi
13	Arvo Mürsepp	Alpiklubi Firn
14	Bert Rähni	360 kraadi
15	Clelia Piirsoo	
16	Eeli Tiigimägi	
17	Eerik Lossmann	Tallinna Matkaklubi
18	Endla Pesti	
19	Ennike Teppand	Harju Matkaklubi
20	Erika Ader	JK Alpiklubi
21	Erle Rudi	MATKaSPORT OÜ
22	Ester Klaas	Põlva Matkaklubi
23	Guido Leibur	Eesti Matkaliit
24	Heiki Erm	
25	Helen Luks	RMK
26	Helme Suuk	Alutaguse Matkaklubi
27	Hillar Poom	
28	Indrek Tammemägi	Vagabund Reisid OÜ
29	Ingrid Kuligina	Alutaguse Matkaklubi
30	Ingrid Reemets	
31	Ivar Vilde	Harju Matkaklubi
32	Jaak Turja	Saaremaa Matkaklubi
33	Jaan Kivi	Tallinna Matkaklubi
34	Janar Essenson	FreeStart Matka- ja Spordi klubi
35	Jelena Afanasjeva	Saaremaa Matkaklubi
36	Jüri Kõiv	Harju Matkaklubi
37	Jüri Varik	Põlva Matkaklubi
38	Kalle Kiiranen	Alpiklubi Firn
39	Kärt Kurusk	Põlva Matkaklubi
40	Katrin Mosin	Põlva Matkaklubi
41	Katrin Pärnpuu	Eesti Matkaliit
42	Kristel Turja	Saaremaa Matkaklubi
43	Kristjan Pagel	Vanderseller OÜ
44	Kristjan-Erik Suurväli	alpinism.ee

	<i>Osaleja nimi</i>	<i>Organisatsioon</i>
45	Külli Turja	Saaremaa Matkaklubi
46	Lauri Lillemets	Vanderseller OÜ
47	Lembit Luha	Alutaguse Matkaklubi
48	Liivi Plumer	Mägiekspeditsioonide Klubi
49	Maret Jentson	
50	Margit Salmar	
51	Mariana Mutso	Ronilane
52	Marilin Pehka	Sportland Eesti AS
53	Marju Biedermann	Tallinna Matkaklubi
54	Marko Kaldur	
55	Marko Poolamets	Kaks Hunti OÜ
56	Mart Kainel	
57	Mart Reimann	Reimann Retked OÜ
58	Mart Tõnso	
59	Martin Öövel	
60	Martin Simmermann	
61	Meelis Maidla	Põlva Matkaklubi
62	Mikk Suursild	OÜ Kormoran Kayak
63	Olga Kaju	Icebreaker Eesti
64	Pavel Rambak	Tallinna Matkaklubi
65	Priit Pihelgas	Tallinna Matkaklubi
66	Priit Tarvis	
67	Raimo Laosma	
68	Raimond Tamming	Eesti Matkaliidu auliige
69	Rainer Kurusk	Põlva Matkaklubi
70	Raivo Plumer	Mägiekspeditsioonide Klubi
71	Rando Mere	MATKaSPORT OÜ
72	Reeli Engelbrecht	Tartu Kutsehariduskeskus
73	Reet Karjus	Tallinna Matkaklubi
74	Riina Roosalu	
75	Rutt Mäeots	Tallinna Matkaklubi
76	Taavi Mikker	Ronilane
77	Tarmo Pilving	Kaks Hunti OÜ
78	Teet Pihelgas	MATKaSPORT OÜ
79	Tiiu Mürsepp	
80	Timo Palo	
81	Tõivo Sarmet	Mägiekspeditsioonide Klubi
82	Tõnu Pihelgas	Eesti Matkaliit
83	Toomas Holmberg	360 kraadi
84	Urmas Lindmäe	Saaremaa Matkaklubi
85	Urve Madar	Tallinna Matkaklubi
86	Väino Laisaar	Matkafilm OÜ
87	Virge Kuris	Eesti Matkaliit
88	Virge Õuema	
89	Ülle Rahula	Saaremaa Matkaklubi
90	Ülo Kangur	Harju Matkaklubi

Matkajate ja matkategelaste juubeleid ning tähtpäevi 2014. aastal

Jaauar

Harald Koobas	88
Ilmar Laherand	85
Are Kaasik	82

Veebruar

Guido Rajalo	88
Aleksander Annus	87
Lev Migdalski	75
Kaja Alliksoo	75
Maive Tõemäe	50

Märts

Jaak Kalle	70
------------	----

Aprill

Leo Rahumägi	85
--------------	----

Mai

Raimond Tamming	86
Edgar Ääro	82

Juuli

Harri Treial	84
Eeli Tiigimägi	84
Arvo Räpo	60

August

Aili Siida	50
------------	----

September

Kalju Ojaveski	86
Elmar Veermäe	75
Taimi Viidna	70
Jüri Kõiv	50

Oktoober

Ülo Roos	75
Tõivo Sarmet	70
Heivi Soidla	60

November

Agnes Sirkel	83
Ole Ehelaid	75

Detsember

Einart Koel	81
Rein Savi	81
Erich Kulliste	81
Kalev Muru	60

Eesti Matkaliit õnnitleb kõiki 2014. aasta juubilare ja tähtpäevalisi.

Koostatud *Eesti Matkajate Leksikoni* ja EML liikmesorganisatsioonide ettepanekute järgi.

In memoriam

Ivar Vilde

1.06.1936 – 1.05.2013



Ivar lõpetas 1954. aastal Tallinna 22. Keskkooli (Jakob Westholmi Gümnaasium) ning 1960. aastal masinaehituse tehnoloogia erialal Tallinna Polütehnikumi. Töötas tehases Eesti Kaabel, Pöögelmanni nim. Elektrotehnikatehases, Ajakirjandusmaja trükikojas, Kommunaalmasinate Eksperimentaalremonditehases (AS Tarberaud) lukksepa, mehaaniku, inseneri, kvaliteedi osakonna juhatajana.

Matkamist alustas Ivar 15-aastaselt jalgrattamatkadega, aastast 1965 osales Tallinna Turismiklubis jalgrattamatka komisjonis ja matka marsruutkomisjonis, hiljem Harju

Matkalubis. Alates 1951. aastast juhtis ja osales ta 73 raskusastme matkal erinevates matkaliikides (I spordijärk).

Ivar saavutas auhinnalisi kohti matkavõistlustel, osales paljudel Eesti ja Baltimaade matkajate kokkutulekul osavõtja ja kohtunikuna, oli paljudes töökollektiivides matkamise initsiaator, matkasektsioonide asutaja ja juhtija, lõi kaasa ülelinnaliste rahva- ja tervisematkade korraldajana, algatas uusi matkaüritusi (Varioomi suusamatkad, ülelinnalised jalgrattamatkad, üle-eestiline jalgrattamatka sari).

Ivar korraldas jalgrattamatka koolitust Tallinnas, esines matkamist populariseerivate ettekannetega paljudes kollektiivides, raadios ja televisioonis, avaldas kirjutisi ajalehtedes, osales matkaraamatute ja Eesti Matkaliidu Teataja artiklite kirjutamisel. Hindamatu oli Ivari panus matkaarhiivide korrastamisel (matkamaterjalid Eesti Spordimuuseumis ja Eesti Rahvusraamatukogus).

Ivar oli pikka aega Eesti Matkaföderatsiooni ja Matkaliidu nõukogu ja volikogu liige, revisjonikomisjoni esimees, juhatuse nõunik.

Ivarit köitis lisaks matkamisele veel purjetamine (I järgu roolimees), orienteerumine jt spordialad. Ta oli aktiivne spordiselts Kalevi liige.

Ivarit leinavad abikaasa Ene, tütreid ja kogu Eesti matkarahvas. Puhka rahu Rahumäe kalmistul.

Ülo Kangur.

Valik 2014. a matkaüritusi

kuupäev	üritus	korraldaja	kontaktinfo
nov. 2013 – mai 2014	Matkakeskõppe kursus	Harju Matkaklubi	Ülo Kangur ylo.kangur@gmail.com
08.12.2013	Jõulud Metsas	Harju Matkaklubi	Maie Itse maiei58@gmail.com
28.12.2013	Aastavahetuse matk	Põlva Matkaklubi	Taimirovelle Romantsov taimirovelle@hotmail.ee
23. 03.	Matkapäev Lahemaal	Harju MK	Maie Itse maiei58@gmail.com
29. 03.	EML volikogu	Eesti Matkaliit	
mai	Kõrg-Atlase mäestik, Maroko	Puhka Aktiivselt OÜ	
..... mai	Põlva päevade süstaslaalom-ralli	Põlva Matkaklubi	
mai	EMV jalgsi-mägi matkatehnikas	Eesti Matkaliit	
juuni	Suvine matkalaager	Harju Matkaklubi	harju.klubi@gmail.com
juuni	100 km kõnd	Põlva Matkaklubi	
juuli – august	Alpid, Mont Blanc või Matterhorn	Puhka Aktiivselt OÜ	
08. – 09.08.	Põlva matka-tehnika MV, matkatriatloni KV, Põlva MK suvepäevad	Põlva Matkaklubi	
august	Rattamatk “Tere kool”	Harju Matkaklubi	
september	Itaalia, Dolomiidid	Puhka Aktiivselt OÜ	
oktoober	Kõrg-Atlase mäestik, Maroko	Puhka Aktiivselt OÜ	
08. – 09.11.	Põlva MK hooaja lõpetamine	Põlva Matkaklubi	
15. – 16.11.	Harju MK hooaja lõpetamine	Harju Matkaklubi	harju.klubi@gmail.com
22. – 23.11.	Matkajuhtide kokkutulek	Eesti Matkaliit	
23. 11.	EML volikogu	Eesti Matkaliit	
detsember	Jõulud Metsas	Harju Matkaklubi	Maie Itse maiei58@gmail.com
27. 12.	Aastavahetuse matk	Põlva Matkaklubi	

Looduses liikujale



Garmont Momentum Snow Ice Lock GTX

- Libisemisvastase tallaga soojad talvesaapad meestele
- Soe, hingav ja veekindel Gore-Tex® Koala vooder
 - Vastupidav polüuretaaniga töödeldud nahast ja vetthülgavast nailonist pealis
 - Hypergrip® Ice Lock tallamuster ja 9 klaasfibrist kärpi, mis tagavad parima haakuvuse
 - Jalavõlvi toestav ja pörutusi summutav EVA vahetald
 - Saadaval ka naiste mudel



Icebug Sorix

- Väga soojad lumesaapad naistele
- Termostaatiline tald, mis kaitseb maapinnalt tuleva külma eest
 - Veekindel ja hingav BUGdri membraan
 - Sünteetilisest nahast ja tekstiilist pealis
 - Pehme ja soe fliisvooder
 - Saadaval ka meeste mudel



KEEN Revel II

- Mitmekülgsed soojustatud talvesaapad meestele
- KEEN.DRY veekindel ja hingav membraan
 - 200 gr KEEN.WARM bambuse söest valmistatud soojustus
 - KEEN Heat Trapolator kolmekihiline talla soojustus
 - KEEN.DCR tagab parema haarde lumel
 - Saadaval ka naiste mudel